

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

29. juuni 2010*

Kohtuasjas C-526/08,

mille ese on EÜ artikli 226 alusel 2. detsembril 2008 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: S. Pardo Quintillán, N. von Lingen ja B. Smulders, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Luksemburgi Suurhertsogiriik, esindaja: C. Schiltz, keda abistas advokaat P. Kinsch,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot ja E. Levits, kohtunikud A. Rosas, E. Juhász (ettekandja), J. Malenovský, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh, D. Šváby ja M. Berger,

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikus menetluses ja 2. detsembri 2009. aasta kohtuistungil esitatut,

võttes arvesse suulisi märkusi, mille esitasid:

- Taani Kuningriik, esindaja: B. Weis Fogh,
- Saksamaa Liitvabariik, esindaja: N. Wunderlich,
- Kreeka Vabariik, esindajad: A. Samoni Rantou ja S. Chala,
- Prantsuse Vabariik, esindajad: G. de Bergues ja A. Adam,

- Itaalia Vabariik, esindajad: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* G. Aiello,
- Madalmaade Kuningriik, esindaja: C. Wissels,
- Austria Vabariik, esindaja: E. Riedl,
- Poola Vabariik, esindajad: M. Jarosz ja K. Zawisza,
- Soome Vabariik, esindaja: A. Guimaraes Purokoski,
- Rootsi Kuningriik, esindajad: A. Falk, K. Petkovska ja S. Johannesson,
- Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, esindajad: S. Behzadi Spencer, keda abistas *barrister* S. Lee,
- Euroopa Parlament, esindajad: K. Bradley ja A. Auersperger Matić,

olles 28. jaanuari 2010. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

Otsuse

- 1 Euroopa Komisjon palub oma hakis Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Luksemburgi Suurhertsogiriik ei ole vastu võtnud kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (EÜT L 375, lk 1; ELT eriväljaanne 15/02, lk 68) artiklite 4 ja 5 koostoimes selle direktiivi II lisa punkti A alapunktidega 1, 2, 5 ja 6 ning III lisa punkti 1 alapunktidega 1 ja 2 täielikuks ja nõuetekohaseks täitmiseks, siis on Luksemburgi Suurhertsogiriik rikkunud nimetatud direktiivist tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

2 Direktiivi 91/676 artikli 1 kohaselt:

„Käesoleva direktiivi eesmärgiks on:

- põllumajandusest lähtuvatest nitraatidest põhjustatud või tingitud veereostuse vähendamine ning
- hoida ära edasine veereostus.”

3 Selle direktiivi artikkel 4 sätestab:

„1. Selleks et tagada kõikide veekogude üldine kaitse reostuse eest, teevad liikmesriigid kahe aasta jooksul pärast käesoleva direktiivi teatavakstegemist järgmist:

- a) koostavad hea põllumajandustava eeskirja või eeskirjad, mida põllumajandustootjad täidavad vabatahtlikkuse alusel ning mille sätted hõlmavad vähemalt II lisa punktis A nimetatud punkte;

b) koostavad vajaduse korral hea põllumajandustava eeskirja(de) täitmist edendava programmi, mis hõlmab põllumajandustootjate koolitamist ja teavitamist.

2. Liikmesriigid esitavad oma hea põllumajandustava eeskirjade üksikasjad komisjonile ning komisjon lisab teabe nende eeskirjade kohta artiklis 11 osutatud aruandesse. Kui komisjon seda vajalikuks peab, võib ta saadud teabe põhjal teha nõukogule asjakohaseid ettepanekuid.”

4 Nimetatud direktiivi artikkel 5 sätestab:

„1. Artiklis 1 määratletud eesmärkide saavutamiseks peavad liikmesriigid käivitama määratud tundlike alade suhtes tegevusprogrammid kahe aasta jooksul pärast artikli 3 lõikes 2 osutatud tundlike alade esmast määramist või ühe aasta jooksul pärast artikli 3 lõikes 4 osutatud iga järgmist määramist.

2. Tegevusprogramm võib hõlmata kõiki tundlikke alasid liikmesriigi territooriumil või kui liikmesriik seda vajalikuks peab, tohib eri tundlike alade või nende osade suhtes käivitada erinevaid programme.

3. Tegevusprogrammides võetakse arvesse järgmist:

a) olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi andmeid eelkõige põllumajandusest ja muudest allikatest pärinevate lämmastikukoguste kohta;

b) keskkonnatingimusi kõnealuse liikmesriigi asjakohastes piirkondades.

4. Tegevusprogramme rakendatakse nelja aasta jooksul pärast käivitamist ning need koosnevad järgmistest kohustuslikest meetmetest:

a) III lisas kirjeldatud meetmed;

b) liikmesriikide poolt artikli 4 kohaselt kehtestatud hea põllumajandustava eeskirjades sätestatud meetmed, välja arvatud meetmed, mis on asendatud III lisas kirjeldatud meetmetega.

5. Peale selle võtavad liikmesriigid tegevusprogrammide raames täiendavalt või tõhusamalt meetmeid, mida nad vajalikuks peavad, kui algusest peale on selge või tegevusprogrammide rakendamise käigus saab selgeks, et lõikes 4 osutatud meetmed ei ole artiklis 1 määratletud eesmärkide saavutamiseks küllaldased. Kõnealuseid meetmeid valides võtavad liikmesriigid arvesse nende tõhusust ja kulusid võrreldes muude võimalike ennetusmeetmetega.

6. Liikmesriigid koostavad ja rakendavad käesoleva artikli alusel käivitavate tegevusprogrammide tulemuslikkuse hindamiseks sobivaid seireprogramme.

Liikmesriigid, kes kohaldavad artiklit 5 kogu oma territooriumil, jälgivad vee (pinna- ja põhjavee) nitraadisisaldust valitud mõõtepunktides, kus on võimalik põllumajandusnitraatidest tingitud veereostuse ulatust kindlaks määrata.

7. Liikmesriigid vaatavad vähemalt üks kord nelja aasta jooksul oma tegevusprogrammid läbi ja vajaduse korral muudavad neid, sealhulgas lisades neisse lõike 5 kohaseid meetmeid. Nad teatavad komisjonile kõikidest oma tegevusprogrammide muudatustest.”

5 Direktiivi 91/676 II lisa „Hea põllumajandustava eeskiri (eeskirjad)” kohaselt:

„A. Hea põllumajandustava eeskiri või eeskirjad, mille eesmärgiks on nitraadireostuse vähendamine, arvestades samal ajal ühenduse eri piirkondades valitsevaid tingimusi, peaksid sisaldama järgmistes punktides kirjeldatud sisuga sätteid, kuivõrd need on asjakohased:

1) ajavahemikud, mil väetiste kasutamine põllumajandusmaal ei ole asjakohane;

2) väetiste kasutamine tugeva kaldega maa-alal;

[...]

- 5) loomasõnnikumahutite mahutavus ja konstruktsioon, sealhulgas meetmed sellise veereostuse ärahoidmiseks, mis tekib loomasõnnikut sisaldavate vedelike ning hoiustatud taimsest materjalist nagu silost tekkiva heitvee põhja- ja pinnavette imbumise tõttu;

- 6) nii keemiliste väetiste kui ka loomasõnniku põllumajandusmaal kasutamise kord, sealhulgas selle sageduse ja ühtluse tingimused, mille puhul jääb toitainete kadu vees aktsepteeritavale tasemele.

[...]"

- 6 Selle direktiivi III lisa „Artikli 5 lõike 4 punktis a osutatud tegevusprogrammidesse lisatavad meetmed” kohaselt:

„1. Kõnealused meetmed hõlmavad reegleid järgmise kohta:

- 1) ajavahemikud, mil teatavat tüüpi väetiste kasutamine põllumajandusmaal on keelatud;

- 2) loomasõnnikumahutite mahutavus; see peab olema suurem, kui nõutakse sellise pikima ajavahemiku puhul, mil sõnniku laotamine on tundlikel aladel keelatud, välja arvatud juhul, kui suudetakse pädevale asutusele tõestada, et sõnnikukogus, mis ületab mahutite tegelikku mahutavust, kõrvaldatakse viisil, mis ei kahjusta keskkonda;

[...]

2. Nende meetmetega tagatakse iga põllumajandusettevõtte või loomühiku puhul, et loomasõnniku hulk, mida igal aastal maale laotatakse, sealhulgas loomade enda poolt, ei ületa teatavat konkreetset kogust hektari kohta.

See kogus ühe hektari kohta on sõnnikukogus, mis sisaldab 170 kg lämmastikku. [...]

[...]"

Siseriiklik õigus

- 7 Suurhertsogi 24. novembri 2000. aasta määruse lämmastikväetiste kasutamise kohta põllumajanduses (*Mémorial A 2000*, lk 2856, edaspidi „suurhertsogi määrus”) artikkel 6 „Keelud ja piirangud” on sõnastatud järgmiselt:

„A. Keeldusid ja piiranguid kohaldatakse kogu territooriumil

- 1) Lämmastikväetiste kasutamine põllumajandusmaal on keelatud

– taimekatteta kesapõldudel;

- mitmeaastastel kesapõldudel;

- looduslikel kesapõldudel;

- põhjalikult külmunud maa-aladel, mis võivad enne külmumist saastada kunstlikke äravoolusid väljaspool maa-ala, millel väetisi kasutatakse;

- veega küllastunud, üleujutatud või lumega kaetud maa-aladel, eelkõige kui nende imamisvõimsus on ületatud;

- vähem kui 50 meetri kaugusel allikatest, joogiveekaptaazidest ja -hoidlastest orgaaniliste väetiste puhul ning vähem kui 10 meetri kaugusel allikatest ja joogiveekaptaazidest mineraalsete lämmastikväetiste puhul;

- vähem kui 10 meetri kaugusel vooluveekogudest ja seisuveekogudest orgaaniliste väetiste puhul.

Mineraalseid lämmastikväetisi tuleb kasutada sellisel viisil, et nende laotamine peab toimuma jõe voolusuunale vastupidises suunas. Igasugune lämmastikväetiste heitmine jõgedesse on keelatud.

- 2) Taimkatteta maa-aladel on vedela virtsa, läga ja reoveesette kasutamine keelatud 15. oktoobrist kuni 1. märtsini.

- 3) Muudel maa-aladel kui rohumaa ja karjamaa on vedela virtsa, läga ja reoveesette kasutamine keelatud 15. oktoobrist kuni 15. veebruarini. Rohumaid ja karjamaid, millel on ajavahemikul 15. oktoobrist kuni 15. veebruarini kasutatud orgaanilisi väetisi, ei tohi harida enne jooksva aasta 15. veebruari.

- 4) Ajavahemikus 1. septembrist kuni 1. märtsini väetisena kasutatud vedela virtsa, läga ja reoveesetete kogus ei tohi ületada 80 kg lämmastikku hektari kohta.

- 5) Vedelat virtsa, läga ja reoveesetet tuleb kaldega maa-ala väetamisel kasutada selliselt, et see ei voolaks väljapoole väetatavat põldu, võttes eelkõige arvesse
 - maa-ala tüüpi ja harimise viisi;

 - taimkatte istutamise suunda;

 - kliimatilisi tingimusi, mis vastavad võimalikule väetamise ajale;

 - väetise tüüpi.

Maa-aladel, mille keskmine kalle on suurem kui 8% ja millel puudub taimkate, on vedela virtsa, läga ja reoveesete kasutamine keelatud, välja arvatud siis, kui maa-ala haritakse üles kohe ja mitte hiljem kui 48 tunni jooksul pärast väetamist.

- 6) Lämmastikväetiste kasutamine on lubatud ainult taimede toitainete kaotusest tingitud füsioloogiliste vajaduste tõttu, võttes arvesse maapinnas leiduva lämmastiku kättesaadavust.

Kasutatud orgaaniliste väetiste kogus aastas hektari kohta ei või ületada 170 kg lämmastikku, välja arvatud valgurikkad ja puhtad köögiviljakultuurid, mille puhul on see kogus 85 kg lämmastikku.

Kasutatud mineraalsete lämmastikväetiste kogus aastas hektari kohta ei tohi ületada selliseid lämmastikväetise koguseid nagu on määratletud I lisas toodud tabelis, lähtudes kultuuride tüübist ja tootlikkusest ning võttes arvesse kohalikke olusid ja agrokliimatilisi tingimusi sel aastal.

Orgaaniliste ja mineraalsete väetiste kooskasutamise korral tuleb maksimaalset mineraalse lämmastikväetise kogust vähendada, lähtudes kasutatud orgaaniliste väetiste kogusest, võttes sealjuures arvesse orgaanilise väetise tüüpi, kasutamiseviisi, kultuuri tüüpi ja kasutamise ajavahemikku selliselt nagu see on kirjeldatud hea põllumajandustava eeskirjas.

Kui põllumajandusettevõttel ei ole enda käsutuses piisavalt maad, millel orgaaniliste väetiste kasutamine on lubatud, peab ta tagama teistele ettevõtetele kuuluvate põldude olemasolu tingimusel, et neil põldudel on võimalik väetisi kasutada.

B. Inimtoiduks ettenähtud vee kaitsealade suhtes kohaldatavad erikeelud ja -piirangud

- 1) Vahetus kaitsevööndis on lämmastikväetiste kasutamine keelatud.

- 2) Keskmise ulatusega kaitsevööndis ja kaugkaitsevööndis on keelatud kasutada väetistena
 - veetustatud sõnnikut, komposti ja reoveesetteid ajavahemikul 1. augustist kuni 1. veebruarini. Taimkattega maa-alade puhul kohaldatakse seda keeldu 1. oktoobrist kuni 1. veebruarini.

 - kõiki teisi orgaanilisi väetisi ajavahemikul 1. augustist kuni 1. märtsini. Taimkattega maa-aladel, välja arvatud talinisu, -tritikale ja -rukkise puhul, kohaldatakse seda keeldu 1. oktoobrist kuni 1. märtsini.

- 3) Orgaaniliste väetiste kasutamine on keelatud alaliste või ajutiste karjamaade ja rohumaade maakasutuse muutmise ajal või ajal, mil neil hakatakse taas puhtaid köögiviljakultuure kasvatama.

- 4) Kasutatava vedela virtsa, läga ja reoveesette kogus ei tohi ajavahemikus 1. augustist kuni 1. oktoobrini ületada 80 kg lämmastikku hektari kohta.

- 5) Taimkattega maa-alasid, millel on ajavahemikus 1. augustist kuni 1. oktoobrini orgaanilisi väetisi kasutatud, ei tohi üles harida enne jooksva aasta 1. detsembrit.

- 6) Aastas hektari kohta kasutatud orgaaniliste väetiste kogus ei või ületada 130 kg lämmastikku hektari kohta, välja arvatud valgurikkad ja puhtad köögiviljakultuurid, mille puhul on orgaaniliste väetiste kasutamine keelatud.

Mineraalsete lämmastikväetiste kogus aastas hektari kohta ei tohi ületada selliseid lämmastikväetiste koguseid, nagu on määratletud II lisas toodud tabelis, lähtudes kultuuride tüübist ja tootlikkusest ning võttes arvesse kohalikke olusid ja põllumajanduslik-kliimatilisi tingimusi sel aastal.

Orgaaniliste ja mineraalsete väetiste kooskasutamise korral tuleb maksimaalset mineraalse lämmastikväetise kogust vähendada, lähtudes kasutatud orgaaniliste väetiste kogusest, võttes sealjuures arvesse orgaanilise väetise tüüpi, kasutamiseviisi, kultuuri tüüpi ja kasutamise ajavahemikku selliselt, nagu see on kirjeldatud hea põllumajandustava eeskirjas.”

8 Suurhertsogi määruse artikkel 7 „Erandid” sätestab:

„1) Erandliku kliimaatilise olukorra esinemise korral võivad põllumajanduse ja keskkonna eest vastutavad ministrid teha vastavalt artiklile 6 väetise kasutamise keeluaegadest erandeid ning näha ette asjakohased väetise kasutamise tingimused.

2) Erandlike sündmuste korral, mis mõjutavad põllumajandustootjat, võivad põllumajanduse ja keskkonna eest vastutavad ministrid või ministrid, kellele selline vastutus on delegeeritud, asjassepuutuva põllumajandustootja taotlusel teha erandeid artiklis 6 osutatud väetiste kasutamise keeluaegadest ning näha ette tingimused ja korra, mida järgides võib väetisi kasutada.”

9 Suurhertsogi määruse artikkel 8 „Ladustamine” sätestab:

„Põllumajandustootjad peavad omandama sobilikud loomasõnniku ladustamise ja laotamise seadmed või tagama nende kättesaadavuse.

Uued või kaasajastatud seadmed peavad tagama virtsa ja sõnniku ladustamise vähemalt järjestikuseks kuuekuuliseks perioodiks.”

Kohtueelne menetlus

10 Leides, et Luksemburgi Suurhertsogiriik ei ole nii direktiivi 91/676 artikleid 4 ja 5 kui ka selle direktiivi II lisa punkti A alapunkte 1, 2, 5 ja 6 ja III lisa punkti 1 alapunkte 1 ja 2 nõuetekohaselt üle võtnud, algatas komisjon EÜ artiklis 226 sätestatud rikkumismenetluse.

- 11 Pärast kõnealuselt liikmesriigilt selgituste küsimist leidis komisjon, et esitatud märkused ei ole tema poolt 27. juunil 2007 saadetud põhjendatud arvamuses esitatud asjaolude suhtes, millega ta kutsus Luksemburgi Suurhertsogiriiki võtma üles arvamuse järgimiseks vajalikke meetmeid kahe kuu jooksul selle kättesaamisest, piisavad.
- 12 Luksemburgi Suurhertsogiriik jäi 29. mai 2008. aasta kirjas oma seisukoha juurde.
- 13 Neil asjaoludel otsustas komisjon esitada käesoleva hagi.

Hagi

Hagi vastuvõetavus

Reeglite, mille alusel määratakse kindlaks kohtumenetluse keel, rikkumine

- 14 Luksemburgi Suurhertsogiriik palub tunnistada komisjoni hagi Euroopa Kohtu kodukorra artikli 29 lõike 2 punkti a ja lõike 3 teise lõigu rikkumise tõttu tühiseks või vastuvõetamatuks, kuna komisjon ei ole kinni pidanud reeglitest, mille alusel määratakse kindlaks kohtumenetluse keel. Ta märgib, et hagi esitati prantsuse keeles,

mida käsitletakse kohtumenetluse keelena. Hagi V ja VII lisa on koostatud aga inglise keeles.

- 15 Komisjon väidab sellega seoses, et kodukorra artikli 29 lõike 3 kolmas lõik sisaldab erandit, mille alusel võis ta hagi V lisa suure mahu tõttu eeldada, et kuna ta viitab kõne all olevale kahele lisale hagi ainult ühe korra ning kuna see sisaldab nende lisade asjakohaste osade täielikku tõlget, siis ei pea nimetatud lisade täielikku tõlget ilmtingimata esitama. Komisjon tuletab meelde, et igal juhul on ta kodukorra artikli 29 sätteid järginud, kuna esitas kohtukantseleisse pärast sellekohase nõude saamist kõne all olevate lisade prantsuskeelse versiooni.
- 16 Sellega seoses tuleb märkida, et vastavalt kodukorra artikli 29 lõike 2 punktile a ja artikli 29 lõike 3 esimesele ja teisele lõigule on käesoleva kohtumenetluse keel prantsuse keel ning seega tuleb seisukohad ja nende lisad esitada selles keeles; dokumentidega, mis on koostatud mõnes teises keeles, peab olema kaasas nende prantsuskeelne tõlge.
- 17 Niisiis on käesoleval juhul hagi täielikult prantsuse keeles. Nimelt, kui sellele hagile lisatud kaks dokumenti olid koostatud mõnes teises keeles, siis nimetatud dokumentide asjakohased osad olid hagi tõlgitud ja korratud.
- 18 Neil asjaoludel ei saa hagi pidada vastuvõetamatuks ning küsimus seisneb ainult selles, kas kõne all olevad kaks lisa tuleb toimikust eemaldada.

- 19 Sellega seoses tuleb meenutada, et kodukorra artikli 29 lõike 3 kolmanda lõigu kohaselt võib mahukate dokumentide puhul esitada tõlkeid väljavõtetest. Euroopa Kohus võib siiski omal algatusel või poole taotlusel alati nõuda ulatuslikumat või täielikku tõlget. Niisiis esitas käesoleval juhul komisjon kõne all olevate lisade tõlke prantsuse keelde vastavalt Euroopa Kohtu kantselei nõudele.
- 20 Seega ei ole vaja kõne all olevaid lisasid, mis on koostatud teises keeles kui käesoleva hagi esitamise ajal kohtumenetluse keel ja mille tõlge kohtumenetluse keelde esitati hilisemas etapis, vastavalt kodukorra artikli 29 lõike 3 kolmandale lõigule toimikust eemaldada.

Kohtuotsuse seadusjõu ja *non bis in idem* põhimõtete rikkumine

- 21 Luksemburgi Suurhertsogiriik väidab, et hagi on EÜ artikli 226 rikkumise tõttu vastuvõetamatu, kuna see rikub kohtuotsuse seadusjõu ja *non bis in idem* põhimõtteid osas, mis käsitleb esimese väite esimest osa ja kolmandat väidet. Ta kinnitab, et esimese väite esimene osa, mis puudutab keemiliste väetiste kasutamise keeldu, vastab esimesele väitele kohtuasjas, milles tehti 8. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-266/00: komisjon vs. Luksemburg (EKL 2001, lk I-2073), ning kolmas väide, mis käsitleb väetiste kasutamist tugeva kaldega maa-alal, on samuti nimetatud kohtuasjaga hõlmatud, moodustades selle teise väite. Luksemburgi Suurhertsogiriik on seisukohal, et kui komisjon leiab, et ta ei ole võtnud meetmeid nimetatud otsuse täitmiseks, oleks ta pidanud tegutsema vastavalt EÜ artikli 228 lõikele 2 ja mitte algatama uut menetlust EÜ artikli 226 alusel.

- 22 Komisjon väidab, et kuigi käesolev menetlus arvestab eespool viidatud kohtuotsusega komisjon *vs.* Luksemburg, siis hõlmab see uusi siseriiklikke õigusnorme ja erinevaid väiteid. Seoses *non bis in idem* põhimõttega väidab komisjon, et see ei kohaldu käesolevas asjas, kuna see ei puuduta haldus- ega kriminaalmenetlust. Tema sõnul, isegi kui eeldada, et seda põhimõtet saab rikkumishagide puhul kohaldada, ei ole selle kohaldamise tingimused käesoleval juhul täidetud, kuna seda põhimõtet kohaldatakse siis, kui on täidetud kolm tingimust: asjaolud on samad, õigusrikkumise toime pannud isik on sama ja kaitstav õigushüve on sama.
- 23 Alguses tuleb märkida, et komisjon algatas käesoleva menetluse EÜ artikli 226 alusel. Küsimus EÜ artikli 228 kohaldatavusest tõusetus alles siis, kui selgus, et selles esitatud väited on faktiliselt ja õiguslikult samad kui need, mis on esitatud kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Luksemburg.
- 24 Kohtuotsuse seadusjõu põhimõttega seoses on nii pooled kui ka märkuseid esitanud liikmesriigid ja Euroopa Parlament väitnud, et see põhimõte on rikkumismenetluse puhul kohaldatav.
- 25 Käeoleva kohtuasja raames tõusetub küsimus, kas kohtuotsuse seadusjõu põhimõte keelab komisjonil EÜ artikli 226 alusel käesoleva hagi esitamise, kuna ta on sama artikli alusel esitatud hagi, mille osas on tehtud eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Luksemburg.

- 26 Euroopa Kohus on mitmel korral meenutanud kohtuotsuse seadusjõu põhimõtte tähtsust nii liidu õiguskorras kui ka siseriiklikes õiguskordades (30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-224/01: Köbler, EKL 2003, lk I-10239, punkt 38; 16. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-234/04: Kapferer, EKL 2006, lk I-2585, punkt 20, ja 3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-2/08: Fallimento Olimpclub, EKL 2009, lk I-7501, punkt 22).
- 27 Kohtupraktikast nähtub, et see põhimõte on kohaldatav ka rikkumismenetlustes ning et kohtuotsuse seadusjõu põhimõte puudutab üksnes asjaomase kohtulahendiga tegelikult või vältimatult ära otsustatud faktilisi ja õiguslikke asjaolusid (12. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-462/05: komisjon vs. Portugal, EKL 2008, lk I-4183, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 28 Kuna nii menetluse kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Luksemburg, kui ka käesoleva menetluse algatas komisjon EÜ artikli 226 alusel, siis tuleb selleks, et hinnata, kas nende puhul esineb sisuliselt faktiline ja õiguslik sarnasus, kontrollida nende kahe menetluse faktilist ja õiguslikku raamistikku.
- 29 Komisjoni poolt esitatud väidete uurimine kohtuasjas, milles on otsus tehtud, hõlmab selle resolutsiooni analüüsimist, lähtudes selle aluseks olevatest tuvastusest ja põhjendustest.
- 30 Seoses kohtuasja, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Luksemburg, esimese väitega, tuleb selle kohtuotsuse resolutsiooni analüüsidest lähtuda selle sama kohtuotsuse punktidest 22 ja 29–31. Nimetatud punktidest nähtub, et asjaomases kohtuasjas olid kõne all direktiivi 91/676 II lisa punkti A alapunktist 4 ja III lisa punkti 1 alapunktist 3 tulenevad kohustused. Need kohustused puudutasid ühelt poolt keemiliste väetiste kasutamist vooluveekogude lähedal ning teiselt poolt omavahelise

tasakaalu loomist põllukultuuride eeldatava lämmastikuvajaduse ja lämmastikukoguse vahel, mida need saavad eelkõige täiendavatest keemilistest väetistest pärit lämmastikuühenditest.

- 31 Vastupidi käsitleb käesolevas menetluses esimese väite esimene osa direktiivi 91/676 II lisa punkti A alapunkti 1. See säte näeb ette kohustuse, et hea põllumajandustava eeskirjad peavad sisaldama ajavahemikke, mil väetiste kasutamine põllumajandusmaal ei ole asjakohane.
- 32 Mis puudutab teist väidet kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Luksemburg, siis nähtub nii selle kohtuotsuse resolutsioonist kui ka selle punktidest 23 ja 33, et komisjon heitis selle väitega Luksemburgi Suurhertsogiriigile ette, et see nägi tugeva kaldega maa-alal väetiste kasutamise tingimused ette ainult juhuks, kui maa-alad on veega küllastunud, üleujutatud, lumega kaetud kauem kui 24 tundi või külmunud, samas, kui ta pidi vastu võtma õigusnormid, mis ei sõltuks kliimatilistest tingimustest.
- 33 Käesolevas kohtuasjas esitatud kolmanda väitega kritiseerib komisjon siiski asjaolu, et suurhertsogi määruse sätted tugeva kaldega maa-ala kohta puudutavad ainult orgaanilisi vedelväetisi ning asjaolu, et sellistel maa-aladel keemiliste väetiste kasutamise kohta puuduvad õigusnormid.
- 34 Seega tuleb märkida, et lähtuvalt esiteks kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Luksemburg, esitatud esimese ja teise väite sisust ning teiseks käesolevas kohtuasjas komisjoni poolt esitatud esimese väite esimese osa ning kolmanda väite sisust, ei esine nende kahe kohtuasja vahel sisuliselt faktilist ega õiguslikku samasust.

- 35 Neil asjaoludel ei ole komisjon sellega, et ta esitas käesoleva hagi, rikkunud kohtuotsuse seadusjõu põhimõtet.
- 36 Mis puudutab *non bis in idem* põhimõtet, ja isegi kui eeldada, et sellele põhimõttele saab käesolevas asjas tugineda, siis on selle kohaldamine igal juhul välistatud käesolevas kohtuasjas faktilise ja õigusliku samasuse puudumise tõttu kohtuasjaga, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Luksemburg.
- 37 Nimelt, kuna nende kahe kohtuasja vahel puudub samasus, ei teki ka küsimust EÜ artikli 228 kohaldatavuse kohta.
- 38 Eelnevast tuleneb, et komisjoni hagi on vastuvõetav.

Hagi põhiküsimus

Poolte argumendid

- 39 Komisjon esitab oma hagi toetuseks neli väidet.
- 40 Oma esimese väitega, mis jaguneb kolmeks osaks, heidab komisjon Luksemburgi Suurhertsogiriigile ette asjaolu, et suurhertsogi määrus, mis kehtestab ajavahemikud,

mil väetiste kasutamine põllumajandusmaadel ei ole lubatud, ei hõlma keemilisi väetisi, ei sätesta täieliku keelu ajavahemikke rohumaa suhtes ning ei määratle piisavalt erandeid.

41 Komisjon meenutab selle väite esimeses osas, et direktiivi 91/676 II lisa punkti A alapunkti 1 kohaselt peavad siseriiklikud õigusnormid sisaldama eeskirju, mis keelavad teatud ajavahemikel „väetiste” kasutamise ilma, et tehtaks vahet orgaaniliste ja keemiliste väetiste vahel. Niisiis puudutavad komisjoni sõnul suurhertsogi määruse artiklis 6 sätestatud väetise kasutamise keelu ajavahemikud ainult orgaanilisi väetisi ja mitte keemilisi väetisi ning seda hoolimata sellest, et mitte ükski direktiivi 91/676 säte ei näe ette ega luba keemiliste väetiste välistamist. Komisjon väidab seega, et Luksemburgi õigusnormid ei ole kooskõlas selle direktiivi artikli 2 punktis e toodud mõiste „väetis” määratlusega.

42 Komisjon väidab oma esimese väite teise osaga, et suurhertsogi määrus ei sisalda ajavahemike kirjeldust, mil väetiste kasutamine rohumaa suhtes on keelatud, samas kui direktiivi 91/676 artikkel 5 ja III lisa punkti 1 alapunkt 1 ei luba erandit teha ühtegi tüüpi põllumajandusmaa suhtes. Ta lisab teaduslikele uuringutele tuginedes esiteks, et nitraatide leostumise oht maapinda on sügisel ja talvel eriti kõrge, seda mitte ainult viljelusmaa puhul, vaid ka rohumaa puhul, ning teiseks, et keskmine temperatuur Luksemburgis sügise lõpul ja talvel ei ole piisavaks imendumiseks ning olulise leostumise ohu kõrvaldamiseks sobiv. Nimelt ei ole komisjoni sõnul suurhertsogi määruse artikli 6 punkti A alapunktis 4 sätestatud piirang saastumise ohu kõrvaldamiseks piisav, arvestades, et see määrus ei hõlma keemilisi väetisi, selles ei esine ühtegi otsest keeluaega ning kogus 80 kilogrammi lämmastikku hektari kohta on peaaegu pool direktiivi 91/676 III lisa punktiga 2 lubatud aastasest piirmäärast.

- 43 Mis puudutab esimese väite kolmandat osa, siis väidab komisjon, et Luksemburgi õigusnormid peavad määratlema täpsemalt juhud, mille puhul võib teha väetiste kasutamise keelust teatud ajavahemikel aastas erandeid. Ta on seisukohal, et suurhertsogi määruse artikkel 7 ei ole piisavalt täpne, kuna see sätestab, et „erandliku kliimaatilise olukorra” või „erandlike sündmuste korral, mis mõjutavad põllumajandustootjat”, võib pädev minister anda loa väetiste kasutamiseks keelualal, kuid see määrus ei määratle neid mõisteid. Komisjon lisab, et väetiste kasutamise keeld teatud ajavahemikel aastas on üks peamisi sätteid direktiivis 91/676, mis ei näe selliseid erandeid ette, ning selle direktiivi selge ja täpne ülevõtmine on õiguskindluse nõude täitmiseks ja nimetatud direktiivi täieliku rakendamise tagamiseks hädavajalik.
- 44 Oma teise etteheitega väidab komisjon, et suurhertsogi määrus kehtestab kuuekuulise loomasõnniku minimaalse ladustamisvõimsuse ainult uute ettevõtete suhtes, kuid mitte olemasolevate suhtes. Ta osutab, et isegi kui direktiiv 91/676 ei tee vahet uute ja olemasolevate ettevõtete vahel, siis suurhertsogi määrus sätestab oma artiklis 8, et uute või ajakohastatud seadmete virtsa- ja lägamahutavus peab olema piisav vähemalt järjestikuseks kuuekuuliseks perioodiks.
- 45 Oma kolmanda väitega meenutab komisjon, et direktiivi 91/676 II lisa punkti A alapunkti 2 alusel peavad siseriiklikud õigusnormid sisaldama eeskirju, mis hõlmavad „tingimus[ed] väetiste kasutamiseks tugeva kaldega maa-alal” ning et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et selle direktiivi II lisa punkt A käib kõigi väetiste kohta ja mitte ainult nende kohta, mis – nagu loomasõnnik – on orgaanilist päritolu (2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-322/00: komisjon vs. Madalmaad, EKL 2003, lk I-11267, punkt 134). Niisiis sätestab suurhertsogi määrus oma artikli 6 punkti A alapunktis 5, et „maa-aladel, mille keskmine kalle on suurem kui 8% ja mis ei ole taimestikuga kaetud, on virtsa, läga ja vedelate reoveesetete kasutamine väetisena keelatud” ilma, et see keeld laieneks keemilistele väetistele.

- 46 Oma neljanda väitega leiab komisjon, et Luksemburgi Suurhertsogiriigi poolt võetud meetmed ei ole piisavad, arvestades, et direktiivi 91/676 II lisa punkti A alapunkti 6 kohaselt peavad siseriiklikud õigusnormid sisaldama eeskirju „nii keemiliste väetiste kui ka loomasõnniku põllumajandusmaal kasutamise kor[ra], sealhulgas selle sageduse ja ühtluse tingimus[te], mille puhul jääb toitainete kadu vees aktsepteeritavale tasemele”, kohta. Komisjoni sõnul ei sisalda Luksemburgi õigus väetiste kasutamise korra üksikasju, eelkõige mis puudutab väetise ühtlast ja tõhusat kasutamist kindlustavaid tehnikaid. Komisjon leiab, et Luksemburgi põllumajanduse moderne iseloom ja põllumajanduslike masinate kasutamine ei ole piisavad, et tõendada, et eeskirjade vastuvõtmine keemiliste väetiste ja loomasõnniku kasutamise korra kohta ei oma tähtsust. Direktiiv 91/676 ei vabasta liikmesriike väetiste kasutamise korra sätestamisest isegi juhul, kui nende põllumajandus on arenenud.
- 47 Luksemburgi Suurhertsogiriik vaidleb komisjoni hagile sisuliselt vastu alles oma vasturepliigis.

Euroopa Kohtu hinnang

- 48 Mis puudutab Luksemburgi Suurhertsogiriigi enda kaitseks esitatud sisulisi väiteid, siis tuleb märkida, et kodukorra artikli 42 lõike 2 kohaselt ei või menetluse käigus esitada uusi väiteid, kui need ei tugine faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus.

- 49 Niisiis on selge, et käesoleval juhul olid enda kaitseks esimest korda vasturepliigis esitatud sisulised väited välja toodud juba Luksemburgi Suurhertsogiriigi vastuses põhjendatud arvamusele. Pärast seda vastust esitas komisjon hagi, milles ta loobus põhjendatud arvamuses väljatoodud kaheksast väitest neljast ning säilitas neli ülejäänud väidet. Oma kostja vastuses ei võtnud Luksemburgi Suurhertsogiriik seisukohta ei komisjoni hagi põhjendatuse osas ega palunud hagi põhjendamatuse tõttu tagasi lükata, piirdudes oma vastuväites vaid nimetatud hagi vastuvõetamatusega.
- 50 Neil asjaoludel tuleb leida, et nõue jätta hagi sisuliselt rahuldamata ning selle aluseks olevad väited, mis esitati esimest korda vasturepliigis, tuleb lugeda hilinenuks ja seega vastuvõetamatuks (vt selle kohta 5. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-471/98: komisjon *vs.* Belgia, EKL 2002, lk I-9681, punktid 41–43).
- 51 Järelikult piisab, kui kontrollida, kas rikkumine on tõendatud ainult komisjoni väidete põhjal.
- 52 Seoses esimese väite esimese osaga tuleb meenutada, et direktiivi 91/676 II lisa punkti A alapunkt 1 sätestab kohustuse, et hea põllumajandustava eeskirjad peavad sisaldama ajavahemikke, mil väetiste kasutamine põllumajandusmaal ei ole asjakohane.
- 53 Samuti tuleb meenutada, et esiteks määratleb selle direktiivi artikli 2 punkt e „väetisena” iga lämmastikuühendi või lämmastikuühendeid sisaldava aine, mida kasutatakse põllumajandusmaal taimede kasvu edendamiseks, samuti võib väetiseks olla loomastõnnik. Teiseks määratleb selle sama direktiivi artikli 2 punkt f „keemilise väetisena”

igasuguse tööstuslikult toodetud väetise. Sellest tuleneb, et mõiste „väetis” hõlmab direktiivi 91/676 tähenduses keemilisi väetisi.

- 54 Neil asjaoludel tuleb nentida, et kuna direktiiv 91/676 kohustab liikmesriike ilma erandit sätestamata kehtestama igat sorti väetiste kasutamise kohta keeluaja, siis ei ole Luksemburgi Suurhertsogiriik seda kohustust keemiliste väetiste osas täitnud.
- 55 Seoses esimese väite teise osaga tuleb nentida esiteks, et Luksemburgi õigusnormides sätestatud nõuded ajavahemike kohta, mil teatavat tüüpi väetiste kasutamine põllumajandusmaal on keelatud, ei ole kohaldatavad rohumaadele, samas ei ole seda tüüpi maa-ala kohta direktiiviga 91/676 sõnaselgelt ühtegi erandit sätestatud.
- 56 Igal juhul isegi kui eeldada, et rohumaad imavad olulise koguse lämmastikku, ei saa selline asjaolu õigustada väetiste kasutamise lubamist – selliselt nagu on sätestatud suurhertsogi määruse artikli 6 punkti A alapunktis 4 – vedelate virtsa, läga ja reoveesete kogusuuruses kuni 80 kilogrammi lämmastikku hektari kohta ajavahemikul 1. septembrist kuni 1. märtsini. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 93 märkis, on see kogus liiga suur, arvestades, et direktiivi 91/676 III lisa punkt 2 lubab aasta jooksul kasutada 170 kilogrammi lämmastikku. Niisiis, kui sellest viimasest kogusest pool lubataks kasutada talveperioodil, peaks see tähendama, et taimestik imab ja võtab vastu sel ajal lämmastikku peaaegu sama palju kui suveperioodil. Hoolimata sellest, et selle direktiivi III lisa punktis 2 esinev piirang on kohaldatav kogu loomastõnniku kasutamisest tulenevale lämmastiku kogusele, puudutab suurhertsogi määruse artikli 6 punkti A alapunktis 4 sätestatu ainult vedela virtsa, läga ja reoveesete kasutamisest tulenevat lämmastiku kogust.

- 57 Esimese väite kolmanda osaga seoses väidab komisjon õigesti, et väetiste kasutamise keeld teatud ajavahemikel aastas on direktiivi 91/676 üks peamisi sätteid ja sellega erandeid ette ei nähta.
- 58 Suurhertsogi määruse artikkel 7 lubab pädevatel ministritel erandliku kliimaatilise olukorra või erandlike sündmuste korral, mis mõjutavad põllumajandusettevõtet, teha väetise kasutamise keeluajast erandeid.
- 59 Isegi kui eeldada, et liikmesriigil on õigus oma siseriikliku õigusega sätestada erandliku kliimaatilise olukorra või erandlike sündmuste korral, mis mõjutavad põllumajandusettevõtet, erandeid väetise kasutamise keeluaja suhtes, siis peavad need erandid igal juhul olema õigusnormides, millega direktiiv 91/676 üle võetakse, piisavalt määratletud.
- 60 Siseriiklikud õigusnormid, mis annavad konkreetsete taotluste alusel selliste erandite käsitlemise osas kaalutusõiguse pädevatele ministritele, ei täida niisiis nimetatud nõuet.
- 61 Mis puudutab komisjoni teises väites viidatud ladustamisvõimsust, siis tuleb nentida, et ainus sellega seotud otsustav säte esineb direktiivi 91/676 III lisa punkti 1 alapunktis 2.
- 62 Selle sätte kohaselt peavad tegevusprogrammid hõlmama eeskirju loomasõnnikumahutite mahutavuse kohta ning nende mahutavus peab olema suurem, kui nõutakse sellise pikima ajavahemiku puhul, mil sõnniku laotamine on tundlikel aladel keelatud.

- 63 Ainus erand, mis selle sama sättega on ette nähtud, puudutab olukorda, kus on võimalik tõestada, et loomasõnniku kogus, mis ületab tegeliku ladustamisvõimsuse, kõrvaldatakse sellisel viisil, et see ei kahjusta keskkonda.
- 64 Suurhertsogi määruse artikkel 8 sellist tingimust ei sisalda.
- 65 Neil asjaoludel tuleb nentida, et suurhertsogi määrus, mis ei sätesta direktiivi 91/676 III lisa punkti 1 alapunktis 2 esinevat olemasolevate ajakohastatud ettevõtetega seotud kohustust, ei ole selle direktiiviga kooskõlas.
- 66 Seoses komisjoni kolmanda väitega tuleb märkida, et direktiivi 91/676 II lisa punkti A alapunkti 2 kohaselt peavad hea põllumajandustava eeskirjad sisaldama sätteid, kui-võrd need on asjakohased, väetiste kasutamise kohta tugeva kaldega maa-alal.
- 67 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et direktiivi 91/676 II lisa punkt A hõlmab kõiki väetisi ja mitte ainult neid, mis on orgaanilist päritolu (eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Madalmaad, punkt 134).
- 68 Niisiis keelab suurhertsogi määruse artikli 6 punkti A alapunkt 5 ainult orgaanilist päritolu vedela virtsa, läga ja reoveesete kasutamise, kuid ei sisalda sätet keemiliste väetiste kasutamise kohta.

69 Seega tuleb nentida, et direktiiv 91/676 ei ole Luksemburgi Suurhertsogiriigi poolt selles osas korrektselt üle võetud.

70 Seoses komisjoni neljanda väitega tuleb märkida, et direktiivi 91/676 II lisa punkti A alapunkt 6 sätestab, et hea põllumajandustava eeskirjad peaksid sisaldama sätteid, kuivõrd need on asjakohased, nii keemiliste väetiste kui ka loomasõnniku põllumajandusmaal kasutamise korra, sealhulgas selle sageduse ja ühtluse tingimuste kohta, mille puhul jääb toitainete kadu vees aktsepteeritavale tasemele.

71 Kuivõrd Luksemburgi Suurhertsogiriigis sellised normid puuduvad, tuleb tuvastada, et asjaomast sätet on rikutud.

72 Järelikult tuleb nentida, et rikkumine on ainult komisjoni väidete põhjal tõendatud.

73 Neil asjaoludel tuleb märkida, et kuna Luksemburgi Suurhertsogiriik ei ole vastu võtnud kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud direktiivi 91/676 artiklite 4 ja 5 koostoimes selle direktiivi II lisa punkti A alapunktidega 1, 2, 5 ja 6 ning III lisa punkti 1 alapunktidega 1 ja 2 täitmiseks, siis on Luksemburgi Suurhertsogiriik rikkunud nimetatud direktiivist tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

- ⁷⁴ Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Luksemburgi Suurhertsogiriik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista Luksemburgi Suurhertsogiriigilt.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Kuna Luksemburgi Suurhertsogiriik ei ole vastu võtnud kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/676/EMÜ (veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest) artiklite 4 ja 5 koostoimes selle direktiivi II lisa punkti A alapunktidega 1, 2, 5 ja 6 ning III lisa punkti 1 alapunktidega 1 ja 2 täitmiseks, siis on Luksemburgi Suurhertsogiriik rikkunud nimetatud direktiivist tulenevaid kohustusi.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Luksemburgi Suurhertsogiriigilt.**

Allkirjad